

Művészet.

VASZARY JÁNOS. (A Művészház kiállítása alkalmából.)

Mindent elhiszünk Vaszarynak, mert keresztülment azon a nagy lelki krizisen, mely egyedül emelheti fel az embert az új művészi világnézetnek szinte vallásosan eszményi magaslataira. Boldogok vagyunk, hogy vele együtt éreznünk megadatot s az ember és a művész iránt egyaránt érzett lelkirokonság aggódó szeretetével féltjük őt a nyilvánosságnak azoktól a hazug, cinikus és léha, keselyüként vijjogó madaraitól, akik a legszentebb dolgokat: egy igazi művésznak esztendőket sorvasztó magányosságában fogant és szüzi szemérmességgel mutatkozni most is alig akaró, pedig klasszikus testet öltött eszményeit is diszkreditálják és profanizálják. De féltjük a mi sokat vivódott művészünkét magától a mindig új szenzációra éhes Budapesttől is, mely a benne még mindig túlságosan mohó éhséggel szezoncikknek fogyaszt el és így lejárta, kiforgat, bepiszkol minden új világnézetet. Ettől a „siker“-től talán még jobban féltjük Vaszaryt. Még nem feledtük el a pesti Magdákat, akik a szép szakálu német Sudermann után is tudtak kreálni maguknak új ideált, kórusban zengve a zsúrokon: „Én, én vagyok“; még emlékszünk rá, hogyan vedlettek vissza ezek, a megdöbbenő „egyénségek“ félszüzekké, mikor Prévost e mocskos tipust szobafisztává surolta; még émelveg a gyomrunk a pudlik mögött ugrándozó übermensek emlékéftől, ezektől a smokingos fenegyerekektől, akik veszélyeztették a közbiztonságot s belenyultak a hölgyek dekolletage-aiba, mert Nietzsche szerint a kiválóság mindent megengedhet magának és még csak tegnap volt, mikor a dühöngő wildeizmus szellemtelen otrombaságokkal gyűlöltette meg velünk az „Intencien“ írójának csillogóan

elmés, esztétikusan színes paradoxonjait is. Láttuk bevenni és megértetlenül vagy csak a felszínen megértve továbbadni a hedonizmust és a szociológiát, Richepinet és Prohászkat, a feminizmust és a reformkatolicizmust, az abszintet és a választói jogot, a szecessziót és a tolsztojánizmust, Shawt és a gnosztikusokat, az Új Lyrát és a nemi felvilágosítást. Még itt büzlik körülöttünk a magyar saninizmus, a megvesztegető köntösben felmutatott művészi elmélet, mely igazolni látszott a mi amúgyis mindent legázoló rideg önzésünket, ázsiai tunyaságunkat s perverz fajtalan érzékiségünket: az ázsiai hitvallás, hogy hagyjunk a pokolba minden közügyet, művészetet, altruizmust és egyéb hasonló ostobaságot hogy ne törödjünk a más bajával, csak a magunk érzéki gyönyörűségeivel. Mert hiszen olyan sokan áldozzák fel itt magukat hazáért, művészetért, egy asszonyért vagy gyermekért; olyan sokan élnek itt tiszta ifjúságot, munkás férfikort; annyian vergődnek lemondó hűségben, keserves, önmegtartóztató, önkéntes szüzességben; olyan elviselhetetlenül szigorú és puritán, eszményi és altruisztikus ez a mi életünk, hogy csak egy forradalmian érzéki hitvallás válthat meg bennünket, magyarokat! . . .

Még itt kavargó és fő mindez körülöttünk egy közös boszorkányüstben és még a legelőkelőbb szellemek is ezt fálalják fel naponta nekünk, hogy a kotyvasztott maszlagtól megkergülve járja vífustáncát az a sirnivalóan neveltséges torzszülött, amit pesti életnek neveznek. Még itt van a tegnapi új örület, a tegnapi új hitvallás, a tegnapi új világnézet, a tegnap sem értett és megcsúfított, szajkómódjára tovább fecsegett művészi gondolat s mi már halljuk, hogy az „éljen az élet!“ hallalija helyett, hogy bűg fel nemsokára minden „modern“ pesti zúgban a puritánizmus bőjti

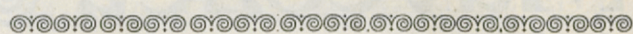
zsolozsmája. Az új szezonban bizonyára már a templomok lesznek majd divatosakká; tán flagelláns nők fogják bejárni csapatostul a várost, hogy korbáccsal bizsergelessék fel elpetyhüdt idegeiket, ahogy délutáni óráik át-heverészet unalmát tegnapig érzéki betűkkel és szinokkal izgatták buján tüzesre. Jönni fognak az új pesti Savonarolák, jönni fognak a bufaság helytartói és kizsákmányolói, hogy a mi új művészeti hitvallásunk nevében máglyára vigyék a tegnapi könyveket és műremekket, hogy azoknak hamvába fullasszák bele a megint újjászülető szellemet. És akkor nekünk, kik csakugyan fohászokdtunk az új művészi hitvallás eljöveteleért, a szobrász Torrigiani dacos büszkeségével fog majd kelleni odaállanunk az új képrombolók elé, mondván Firenze farizeus majmainak:

„Lássátok, ti szegény koldusok, a művészet az egyetlen erény, az egyetlen nagyság, az egyetlen igazság! Semmi sincs, ami Istennek jobban tetszenék!”

A Vaszary művészetének is az igazság az erénye és az őszinteség a nagysága. Nem is erénye, nem is nagysága: művészete maga ez az igazság és ez az őszinteség. Kiadni magunkat becsületesen, őszintén, egészen, ha még romlottak, alacsonyabbrendűek, a röghöztapadottak vagyunk: romlofznak, alacsonyrendűnek, röghöztapadofznak és kiadni magunkat álszemérem s a cinizmus mérgétől való félelem nélkül eszményibbnek, tisztábbnak, emelkedettebbnek, ha életünk titkos mélységeiben rejtelmes dübörgések magunkba szálásra intenek, ez az igaz ember, ez az igaz művész. Boldog, akinek kulturlelkiismerete kozmikus elváltozásait a művészet örökké

fehér lapján olyan érzékenyen finom szeizmográf rajzolja le, mint amilyen a Vaszary Jánosé.

Dr. Rózsa Miklós.

FRANCIA GRAFIKUSOK ÉS HUMORISTÁK KIÁLLÍTÁSA A KÖNYVES KÁLMÁN SZALONBAN.

Csodálatos, hogy ezeket a rajzokat mind ismerjük. És pedig nem is annyira a Le Rire vagy más francia lapokból, hanem nagyobbbrészt a Magyar Figaró kiváló rajzolóitól avval a különbséggel csupán, hogy itt nem magyar, hanem becsületes hangzású francia név kezeskedik valódiságukról.

Az egész kiállítás nem valami nagy igényű. Grafikusokról úgyszólván szó sincs, csupán színlapokban megjelent szellemes karrikatúrákról, amik föltétlenül mosolyt csálnak a szemlélő arcára.

Itt is beigazolódik a gall humor és esprit, ami diszkrét finomságával meghódítja akaratlanul is szimpatiánkat.

Sem kvalitásával, sem kvantitásával nem áll azonban olyan nivón az a kiállítás, hogy hosszabban volna érdemes vele foglalkoznunk.

Caran d'Ache a fiatalon elhunyt piktor még a legkarakterisztikusabb köztük, aki egyszerűsítési törekvésével stilizált és erősen dekoratív dolgaival tűnik ki.

A többi, többé-kevésbé érdekes napszámos rajzolója a francia élclapoknak; Steinler, Ranft, Boucheraf, Picasso, és még néhány a párizsi kávéházpublikum kedvencei. Az igazi művészetet azonban nagyon kevés érdeklik e nevek.

H. S.

